

# **DIÓ ÓVODA HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

Készítette: Dió óvoda  
nevelőtestülete

Diósd, 2013. június 10.

## **PREAMBULUM**

1. Az Intézmény hivatalos elnevezése: Dió Óvoda
2. Az Intézmény OM azonosítója: 032824
3. Az Intézmény fenntartója: Diósd Város Képviselő testülete
4. Alapító okirat száma: 137/1991. Kt. határozat
5. Az Intézmény illetékességi és működési területe: Diósd Város közigazgatási területére terjed ki.
6. A Helyi Nevelési program benyújtója: Mihály Józsefné óvodavezető
7. Az Intézmény székhelye: Diósd Ifjúság út 4.  
Posta címe: 2049. Diósd Ifjúság út 4.  
Telefon száma: 06-23-381-632  
e-mail címe: ovidio@freemail.hu
8. Székhelyen kívül működő intézményei:  
„B” épület Diósd Gárdonyi Géza utca 2.  
„C” épület Diósd Kocsis utca 1.
9. Tevékenységi köre: Az intézmény alaptevékenysége szakfeladatonkénti megnevezéssel:  
562912-1 óvodai intézményi étkeztetés  
562917-1 munkahelyi étkeztetés  
851011- 1 óvodai nevelés, ellátás  
851012-1 sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése, ellátása.  
A költségvetési szerv tevékenységi körében meghatározott feladatokat alaptevékenységként, teljesítési kötelezettséggel látja el.  
A költségvetési szerv vállalkozási tevékenységet nem folytat, de tevékenységi körében szabad kapacitását hasznosíthatja.

# Tartalom

	<b>Oldal</b>
<b>Bevezetés</b>	<b>4</b>
<b>1. A programválasztás szempontjai</b>	<b>5</b>
<b>1.1. Óvodai nevelésünk célja, feladatai, elvei</b>	<b>6</b>
<b>2. Az óvodai élet megszervezésének elvei</b>	<b>8</b>
<b>2.1. Szubjektív feltételek</b>	<b>8</b>
<b>2.2. Objektív feltételek</b>	<b>12</b>
<b>3. Gondozás, egészséges életmódra nevelés, szokások kialakítása</b>	<b>13</b>
<b>4. Az óvodai élet tevékenységformái</b>	<b>17</b>
<b>4.1. Játék</b>	<b>17</b>
<b>4.2. Társas és közösségi tevékenység</b>	<b>21</b>
<b>4.3. Munka jellegű tevékenység</b>	<b>22</b>
<b>4.4. Anyanyelv</b>	<b>23</b>
<b>4.5. Természet, társadalom, ember</b>	<b>25</b>
<b>4.6. Születéstől – felnőttkorig</b>	<b>28</b>
<b>4.7. Matematika</b>	<b>31</b>
<b>4.8. Művészeti tevékenység (vers, mese, rajzolás, mintázás, kézimunka, ének, zene, énekes játék, gyermektánc)</b>	<b>32</b>
<b>4.9. Mozgás: testnevelés, játékos mozgás</b>	<b>35</b>
<b>5. Óvodánk gyermekvédelmi céljai és feladatai</b>	<b>36</b>
<b>6. A nevelés – tanulás tervezése, időkeretei</b>	<b>39</b>
<b>7. Legitimitációs záradék</b>	<b>43</b>
<b>8. Felhasznált irodalom</b>	<b>44</b>

## Bevezetés

Mottó: "**Engem ne emeljen a magasba senki,  
Ha nem tud addig tartani, amíg megnövök,  
Hanem guggoljon le mellém.  
Ha nem csak hallani, de érteni is akar,  
Hogy közel legyen a szívdobbanásunk.**"

**Birtalan Ferenc**

Választott programunk a Tevékenységközpontú nevelési program, amelyet: – kiegészítettünk a Helyi pedagógiai programmal és a Kompetencia alapú óvodai programcsomag elemeinek adaptációjával, – valamint figyelembe vettük az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában történt változásokat is.

Fontos szempont volt, hogy szakmailag összehangolt, egymásra épülő legyen, tükrözze pedagógiai elveinket, nézeteinket, megfogalmazódjon benne a helyi sajátosság, tartalmazza az inkluzív pedagógiát, megkönnyítse az óvodából az iskolába való átmenetet gyermekeink számára, szélesebb körben értelmezze a szülővel való kapcsolattartást.

Az óvoda nevelőtestülete

## 1. A programválasztás szempontjai

A társadalmi változások következtében kialakult helyzet szükségessé tette, hogy programunkat újragondoljuk.

Óvodánk felvállalja a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű családokból érkező gyermekek, és mindazon gyermekek befogadását, nevelését, fejlesztését, akik a szakértői bizottság véleménye alapján integráltan nevelhetők. Az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség előmozdításával, nagyobb tudatossággal és nagyobb eredményességgel kívánjuk nevelési folyamatainkat tervezni és szervezni.

Választott programunk lehetővé teszi a kompetenciafejlesztést, hogy a gyermekek szociális érettsége, képességeik, készségeik fejlettségi szintje biztosítsa számukra a sikeres iskolakezdést. A tevékenység által történő fejlesztés nem más, mint kompetenciafejlesztés.

A tevékenységközpontú nevelés a képességek – kompetenciák– fejlesztését tevékenységek által, komplex tevékenységek, cselekvések segítségével kívánja megvalósítani.

Az óvoda az eddig alkalmazott képességfejlesztési gyakorlatot folytatva megfelel a kulcskompetencia-fejlesztés alapozó feladatainak.

Célkitűzésünk, hogy óvodánkat továbbra is a gyermekközpontúság, a gyermeki személyiség értéként kezelése, a gyermekszerepet, a gyermek óvása, védeje jellemezze. Fontos szempont volt, hogy programunk szakmailag összehangolt, egymásra épülő legyen, tartalmazza az inkluzív pedagógiát, megkönnyítse az óvodából az iskolába való átmenetet gyermekeink számára, valamint szélesebb körben értelmezze a szülőkkel való kapcsolattartást.

A fejlesztés általános irányát abban látjuk, hogy az óvodába járó gyermekek kiegyensúlyozott, harmonikus testi, szellemi fejlődését biztosítva saját szintjükön, aktívak, érdeklődők, társas kapcsolataikban sikeresek legyenek, kiindulva abból, hogy szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre. Egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön s meglévő hátrányai csökkenjenek.

A nyugodt légkörben nevelkedő, sok tapasztalatot, ismereteket szerzett gyermekek könnyebben veszik az óvodai élet után az akadályokat.

## **1.1. Az óvodai nevelésünk célja, feladata, elvei**

A Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Programot (a továbbiakban ONP) fontos tényezők, rendszert alkotó elemek határozzák meg.

A gyermekek akár háromévesen, akár később jönnek először az óvodába, már egy kis közösségből, a családból kerülnek hozzánk. A családi háttér adja azt a speciális környezetet, amely meghatározója, alapja a gyermek fejlődésének. A családban már egy bizonyos fokú szociális tapasztalatokra is szert tett a gyermek, amely kiindulópontja később a nagyobb közösségbe való beilleszkedésének. A családtagok (főleg a szülő) pszichikai irányultsága, szociokulturális fejlettsége meghatározó a gyermek fejlődésében. Kívánatos minél több információt, tapasztalatot gyűjteni, lehetőség szerint törekedni a család és az óvoda közti jó kapcsolat kialakítására.

Fontosnak tartjuk a szülők nevelési szokásainak megismerését és az eltérő nevelési normák közelítését.

Az oktatási törvény meghatározza az óvodai gyermekvédelmi munkát és annak fontosságát. A gyermekvédelmi munka minden óvodapedagógus kötelessége. Az óvodai nevelés feladata továbbá, hogy figyeljen fel a gyermekek magatartásában, fejlődésében jelentkező rendellenességekre, és a gyermekvédelmi felelőssel együttműködve közösen nyerjék meg a szülőket, hogy tegyenek meg mindent a kiváltó okok megszüntetésére.

Az óvodai élet nyugodtságát, jó hangulatát, eredményességét nagymértékben befolyásolják az időkeretek. A gyermeknek legyen ideje tevékenykedni, nyugodt légkörben kibontakozni, gyakorolni. Kerülni kell a sürgető gesztusokat, mivel az esetleg zárkózottá, félénkké teszi az amúgy is labilis, lassú gyermekeket. Nevelő munkánkban kiemelt szerepet kap az inkluzív szemléletmód, a játékban történő tanulás örömeinek átélése, a megismerő funkciók fejlesztése, a mozgásfejlesztés, az egészséges életmód szokásainak kialakítása – mindezt az egyéni differenciált bánásmód elve alapján valósítjuk meg.

A kívánt értékek csak valóságos, aktív tevékenység közben fejlődnek. A tevékenységek szervezéséhez, irányításához nélkülözhetetlenek a jól megválasztott módszerek, melyeket a csoport összetétele, az egyéni sajátosságok, a hely, az idő, eszköz és egyéb tényezők határoznak meg. Munkánk során a csoport fejlettsége kialakításához elengedhetetlenek az egyénre szabott követelmények, amelyek következetesen egymásra épülve biztosítják a gyermek, a gyermekcsoport fejlődését.

A pedagógus személyisége képviseli pedagógiai irányultságát, az óvoda szemléletét a gyermek neveléséről, a pedagógus „emberi minőségének” jellemzőit, értelmiségi létét, filozófiáját, általános nevelői minőségét, szakmai hozzáértését, a gyermek és a család kapcsolatrendszerében meghatározó módszertani felkészültségét. Az óvodapedagógus irányítási stílusa a pedagógus – gyermek viszonyában, a közös tevékenységekben tükröződik. A feladat a gyermek megnyerése. A közös munkára, a közös tevékenységre irányuló kooperáció fejlesztésével (kommunikáció révén), konszenzus (egyezés) alkalmazásával, a gyermekek személyiségének tiszteletben tartásával érhetjük el a legtöbb eredményt.

Fontos az egyén erősítése, de lényeges, hogy csak valós sikerek során dicsérjünk, buzdítsunk! Reális értékeléssel a gyermeket egyre jobb teljesítményre sarkalljuk. Az értékelési kritériumoknak mindenki számára nyitottnak, természetesnek kell lenniük.

Fontos feladatunknak tartjuk a gyermek fejlődésének figyelemmel kísérését. Ebből kiindulva határozhatjuk meg a következő célt, és ezután tervezhetjük meg a tevékenységeket, melyekkel a célunkat el akarjuk érni.

Olyan érzelmi biztonságot, otthonosságot, nyugodt, derűs, szeretetteljes légkört kívánunk biztosítani, teremteni az óvodában, melyben a gyermekek örömmel tevékenykednek.

Óvodánk nevelőtestülete azonos értékrend, pedagógiai elvek és célok alapján munkálkodik annak érdekében, hogy gyermekeinknek megteremtjük az optimális feltételeket az iskolai élet megkezdéséhez.

A program alkalmazását befolyásoló tényezők megvalósítása az óvoda minden dolgozójának feladata.

## **2. A tudatos fejlesztés feltételei**

### **2.1. Szubjektív feltételek**

#### **Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése**

##### **Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.**

A pedagógiai folyamat kétsarkú, bipoláris jellege az óvodapedagógus–gyermek viszonyban jut kifejezésre, mely kölcsönhatásként jelentkezik. A gyermek fejlődésére ennek folyamata is nagymértékben hat. Ezt a fejlődést nagyban befolyásolja a pedagógiai légkör, melyben a gyermek–pedagógus viszony szubjektív oldala realizálódik.

Az óvoda – pedagógus – gyermek viszonyának alakulása döntő mértékben függ a pedagógus személyiségétől, irányításától, vezetési stílusától.

A pedagógusnak tudnia kell, merre szeretné vezetni a keze alatt lévő gyermekeket, melyek azok az emberi értékek, melyek kialakítása, fejlesztése fontos a gyermekek további életében (pl. szorgalom, őszinteség, kedvesség, türelem, tisztesség, aktivitás, toleranciakészség, szeretet, becsület).

A gyermek aktív részvételét az óvodai életben úgy lehet a leginkább fejleszteni, kialakítani, hogy nyugodt, jó kedélyű hangulatot teremtve megadjuk a tárgyi, személyi feltételeket az optimális kibontakozáshoz. A gyermek a tevékenységekben akkor aktív, ha szabadon választhat, tevékenykedhet.

Az óvodába kerülés nagy változást jelent a gyermek életében. Ezért szükséges a családot is megnyerni, minél több találkozási lehetőséget biztosítani, áthidalva az elválás nehézségét. Már ekkor fontos, hogy érezze a gyermek (ha az elválás nehéz is), hogy szeretet, érdeklődés, törődés, biztonság veszi körül. Derűs légkör, ölbeli játékok, meghitt beszélgetések, közös tevékenységek mind a felszabadult, gátlások nélküli kibontakozást segítik.

Olyan pedagógiai környezetet kell kialakítani óvodánkban, ahol a másság felé fordulás mindenkinek természetessé válik.

Célunk, hogy a gyermek az óvodapedagógusban és az óvodában dolgozóknál társra, ha kell, természetes támaszra találjon.

#### **-Az óvodapedagógus modell szerepe**



Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára.

Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.

Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

A pedagógus személyiségjegyei:

- lelkiismeretesség
- gyermekszertet
- nevelői, pedagógiai tekintély:      - objektív értékek  
  - szubjektív értékek
- kiegyensúlyozottság
- következetesség
- határozott döntéskéesség
- motiváltság (hivatásszeretet)
- tolerancia
- kommunikációs képesség
- közlőkéesség (tapasztalatátadás, érzelmek kisugárzása)
- megértés, szeretet,
- speciális pedagógiai képességek (megfigyelőképesség, képzelet, igényesség, tapintat, szervezőképesség)
- kreativitás
- érzelmi stabilitás
- nyitottság
- kezdeményező ötletgazdagság

Az óvodapedagógus legfontosabb személyiségjegyeivel hatékonyabban alakíthat ki a gyerekekkel meghitt, bensőséges viszonyt, szeretetével, következetességével megköveteli a jó hangulatú fegyelmet, áttekinti, átlátja a csoportot, az egyének csoportban elfoglalt helyét tiszteletben tartja, segíti az egyén fejlődését stb.

Olyan személyiségjegyek megléte szükséges, melyek tükrözik a /az

- gyermekek iránti szeretetet
- emberi minőségét
- értelmiségi szerepét
- általános nevelői minőségét
- szakmai- módszertani hozzáértését, felkészültségét
- irányítási stílusát
- konszenzuskészségét
- kommunikációs, kooperációs képességét
- toleranciakészségét

- kulturáltságát
- nevelői magatartását

Óvodapedagógusaink folyamatos szakmai képzésben vesznek részt, melyek speciális felkészültséget biztosítanak hatékony nevelő munkájukhoz.

A fejlesztőeszközök beszerzéséhez a hiányzó anyagi feltételeket pályázat útján teremtjük elő. Az óvodabővítéssel megteremtődtek a hátrányos, sajátos helyzetű, speciális problémákkal küzdő gyermekek befogadásának feltételei.

Pedagógiai munkánk eredményességét a gyermek igényének megfelelő szakirányú végzettségű pedagógus segíti.

### **-Az óvodapedagógus, pedagógiai asszisztens és a dajka együttműködése**

A pedagógiai asszisztens segíti az intézményben folyó pedagógiai munkát.

Gondoskodik a gyermekek testi szükségleteinek ellátásáról, a gyermek foglalkoztatásáról, fejlődésük optimális segítéséről az óvodapedagógusok irányítása szerint.

Segít a gyermekek gondozási teendőiben ( étkeztetés, öltözködés, tisztálkodás, levegőztetés előkészítésében, lebonyolításában ).

Részt vesz a gyermekek felügyeletének biztosításában, a párhuzamosan végezhető tevékenységek megszervezésében és lebonyolításában.

A dajka az óvodapedagógus segítőtársaként végzi feladatát. Biztosítja a pedagógiai munkához szükséges higiénias feltételeket, a gyermekek egész napi gondozását, a gyermekek személyi higiéniját. Közreműködik a környezet rendjének, tisztaságának megteremtésében.

Munkájának meghatározott tevékenységrendszerét a vezető óvónő és az óvodapedagógus irányításával a munkarend alapján végzi.

Az óvodapedagógus munkájában a pedagógiai asszisztens és a dajka közvetlenül részt vesz, az óvodai élet teljességében közreműködik. A pedagógiai asszisztens és a dajka is nevel – tudnia kell milyen rendszer, milyen elvek szerint nevelünk.

Mivel a gyermekekkel folyamatos a kapcsolata, viselkedése, beszéd- és kommunikációs képessége mintaként befolyásolja a nevelési légkört.

Az eredményesebb, színvonalas munkavégzéshez ajánlatos a dajkai szakképzettség megszerzése.

Elvárás intézményünkben, hogy a pedagógiai asszisztens és a dajka is gyermekszerető viselkedésével, személyes gondozottságával, kommunikációs és beszédmintájával hasson az óvodás gyermek fejlődésére.

Tisztelje a gyermeket, a szülőt, kapcsolataira a tapintat, az elfogadás legyen jellemző. A tudomására jutott információkat bizalmasan, titokként kezelje. Nevelési kérdésekben az érdeklődő szülőket tapintatosan az óvodapedagógushoz irányítsa.

A óvodapedagógus, a pedagógiai asszisztens és a dajka szoros, jó kapcsolata kihat a gyermekközösség szokásrendjének, hangulatának kialakulására; a szeretetteljes, segítőkész légkör meghatározója a példákban merített viselkedésformák kialakulásának.

## **-Az óvoda kapcsolatai**

Az óvoda a község életének aktív részese kell hogy legyen. A gyermekek jó légkörben eltöltött napjai tükröződnek a szülőkön, tágabb környezetükben. Elsődleges visszajelzést maguktól a gyermekektől és a szülőktől várhatunk, illetve kapunk. Mivel a gyermekek sokféle családi háttérrel jönnek az óvodába, egyik feladatunk, hogy ezt a helyzeteket kezeljük, kompenzáljuk, felhasználjuk, illetve hasznosítsuk. Az egymás melletti jó kapcsolat kialakításának elengedhetetlen feltétele, hogy bárki bárhonnán érkezik is a közösségbe, itt jól érezze magát, megtalálja a helyét. Az óvodába beiratott gyermekekkel való ismerkedés már a beiratkozáskor megkezdődik: óvodánkról „Köszöntjük a leendő óvodásainkat!” címmel bemutatkozót kapnak a szülők és a gyermekek. (Lásd a mellékletben.) Az újonnan felvettek „ismerkedő szülői értekezleten” tekinthetnek be az óvoda életébe, ismerhetik meg jeleiket, tájékozódhatnak a befogadás menetéről. Az óvoda a gyermek fejlesztése útján hat a családra. A nevelési célok és feladatok közvetítésével kezdeményezi és segíti az óvodai és családi nevelés összehangolását. Ennek alapja és nélkülözhetetlen feltétele a gyermek érzelmi biztonsága, valamint a szülőnek az óvodával kapcsolatos kiegyensúlyozott közérzete.

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt ( bölcsődék és egyéb szociális intézmények ), az óvodai élet során ( pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

A község életében fontos helyet foglalnak el az ünnepek, amelyen az óvoda is részt vesz, gyermekműsorokkal téve gazdagabbá, emlékezetesebbé az ünnepi eseményeket.

## 2.2. Objektív feltételek:

A csoportok kihasználtságát nagymértékben befolyásolja a berendezés, a bútorok elrendezése; e munkában fontos szerep jut az óvónőknek és a gyermekcsoportoknak is. Egy-egy ötletes elgondolás megvalósításával alkalmanként is biztosítani kell – teremrendezéssel – a nagy terek kialakítását, ill. „kuckók” elkerítését adott játékokhoz.

A gyermeki ötletek megvalósítása inspirálja a pedagógust, még több újabb gondolatot eredményez, ami alapját adja a csoportszoba aktív díszítésének, elrendezésének, eszközök, játékok megóvásának és az egymással való közös tevékenységnek. Az „ötletgyűjtő” munkának ebben az esetben is nagy szerepe van, hiszen sok mindent – ötletesen felhasználva, barkácsolva – játék elkészítésére, díszítésre, ajándékkészítésre stb. tudnak hasznosítani.

Fontos feladat a csoportban az élősarok kialakítása. A jól megválasztott hely kedvez az ott lévő élőlényeknek, növényeknek ugyanúgy, mint a kisebb állatoknak. A csoportszobában a játékokat úgy jó elhelyezni, hogy azokhoz a gyermekek, akár kicsik, akár nagyok, könnyen hozzáférhessenek. Így célszerű külön részként helyet biztosítani a barkácssaroknak; a társasjátékoknak; a szőnyegen a nagymozgásos játékoknak, járműveknek, kiegészítőknek; a folyamatos reggelihez külön asztalt, ahol nyugodtan folyhat a játék folyamán is az étkezés; mesesarkot, ahol a mesekönyveké a főszerep, ahol megszokják a könyvek gondos használatát, tiszteletét. A babaszoba, a babakonyha megfelelő helyen való kialakítása lehetőséget teremt az elmélyült játéokra.

A csoportszoba hangulatát nagymértékben az adja meg, hogy a pedagógusok és a gyermekek mennyire díszítik, rendezgetik külön-böző évszakokhoz, ünnepekhez, különleges alkalmakhoz kapcsolódva.

### **Az óvoda udvara**

Az óvoda udvara az egészséges életmódra nevelés egyik színtere. Udvarunknak van napos és árnyékos része; minden csoport külön udvarrészrel rendelkezik, melyek átjárhatók. Változatos mozgásokra és sportjátékokra is alkalmas. Az udvaron gondosan rendben tartott homokozók vannak. A szerepjátékok különböző kellékei növelik a gyermekek játékkedvét, és változatos tevékenységekre készítetik őket. Vízyerőforrással (ivókúttal) is rendelkezünk, a WC, mosdó, könnyen megközelíthető.

Ösztönözzük, hogy az óvoda udvarán a csoportok lehetőség szerint alakítsanak ki alkalmas helyeket az évszakoknak megfelelő kerti munkákhoz, nagymozgásos játékokhoz, rajzoláshoz, sportolási tevékenységekhez, szerepjátékokhoz.

A gyerekek szabad mozgását, edzését, változatos tevékenységét megfelelő felszerelési tárgyak, eszközök szolgálják.

### **Az óvoda helyiségei**

A csoportszoba a játék, a foglalkozások és az alvás színtere. A természetes megvilágítás adott, a falak színe világos. Az erős napsugárzás, a túlzott felmelegedés ellen a csoportszobák árnyékolókkal vannak felszerelve. Az átlagos hőmérsékletet fali hőmérővel ellenőrizzük, a párologtatás megoldott. A berendezési tárgyak megfelelő méretűek, könnyen tisztántarthatók. A mosdóban a szerelvények magassága és a méretei szintén megfelelnek a gyermekek méreteinek. Minden gyermeknek külön törölközője, fogmosó pohara, fogkeféje, fésűje van. Tisztántartásukról rendszeresen gondoskodunk.

A csoportszobákhoz öltöző, mosdó tartozik, melyen minden gyermek megfelelő nagyságú tároló hellyel rendelkezik. Az öltöző berendezése és világítása a gyermekek kényelmes vetkőzését, öltözését szolgálja. Az óvoda helyiségeiben naponta többször szellőztetünk, különös gondot fordítunk az étkezés előtti alapos és az alvás alatti folyamatos szellőztetésre. A csoportszobákban biztosított a folyamatos reggeli.

Óvodánk két épülete rendelkezik tornateremmel, amely biztosítja a megfelelő helyet a testnevelés foglalkozásokhoz és a különböző mozgásokkal összefüggő tevékenységekhez.

## **3. Gondozás, egészséges életmódra nevelés, szokások kialakítása**

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Az óvodai nevelés egyik feladata a gyermek testi fejlődésének elősegítése.

Célunk a gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítése mellett, a személyes kompetencia fejlesztése területén, az önkiszolgálási és önellátási képességek fejlesztése, az egészséges életvitel igényének kialakítása, az egészséges életmódra nevelés szokás-szabályainak megalapozása, a testi képességek fejlesztése az egészség megőrzése érdekében.

Folyamatos megfigyeléssel nyomon követjük a gyermek növekedését, fejlődését. Együttműködve az orvossal, védőnővel biztosítjuk a gyermek alapvető testi, érzelmi szükségleteinek kielégítését. Ösztönözzük, segítjük a gyermekeket abban, hogy teendőit az óvodapedagógussal és a dajkával együttműködve, de egyre önállóbban végezze.

Az óvodapedagógusok a dajkák bevonásával – az önellátási feltételek fejlesztése érdekében – meghatározzák a gondozási feladatok pontos menetét.

A sajátos nevelési igényű gyermekek számára biztosítjuk az önkiszolgálás elsajátításához szükséges személyi és tárgyi feltételeket, valamint a napirend állandóságát.

A gondozás és egészséges életmódra nevelés tevékenységei során tudatosan kihasználjuk a mozgás és megismerő funkciók fejlesztését (finommotorika, testséma, téri tájékozódás, oldaliság, cselekvés-beszéd összekapcsolása).

Az egészséges életmód megalapozása rugalmasan szervezzük a gyermekek napirendjét, amelyben jól és biztonságban érzik magukat.

## **Táplálkozás**

Az étkezés megszervezése és kulturált lebonyolítása fontos gondozási feladat.

Az ízlésesen terített asztal látványa fokozza az étvágyat, egyúttal igényességre, kulturált viselkedésre készítet. Az önálló étkezést, az önkiszolgálás szokásainak kialakítását fokozatosan kell fejleszteni, időt hagyva a gyermekeknek a tevékenységre.

Egyéni képességeik ismeretében megmutatjuk és gyakoroltatjuk az eszközök fogását, hordását, azok biztonságos használatát a tevékenység elsajátítása és a célirányos mozgásfejlesztés érdekében.

Megismertetjük a gyermekekkel a számukra eddig ismeretlen ételféleségeket, elutasítás esetén tapintatosan ösztönözzük őket azok megízlésére. A percepció fejlesztése érdekében közösen megnevezzük az elfogyasztott ételeket, megbeszéljük azok ízét, színét, illatát, állagát.

Az óvodában biztosított a folyamatos étkezés, a reggeli és az uzsonna, délben a gyermekek a napirendnek megfelelően, nyugodt légkörben a csoportszobában ebédelnek.

Folyadék (víz) egész nap a szomjas gyermekek rendelkezésére áll.

Ételosztásnál figyelembe vesszük a gyermekek igényeit. A gyermekek ízlésében, étvágyában, táplálkozási szokásaiban nagy egyéni különbségek vannak, ezért a szokatlan eltérések okának kiderítésére külön hangsúlyt helyezünk (falánkság, étvágytalanság, allergia), a család kérése, igénye alapján gondoskodunk a gyermek megfelelő ellátásáról.

## **Testápolás**

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk, gondozását, rendszeres szükség szerinti tisztálkodásukat és a tisztaságigényük kialakulását szolgálja. A testápolási műveletek az óvodapedagógus és a gyermekek közti bensőséges kapcsolat elmélyítését is elősegíti; mindenkor törekszünk a családi és az óvodai szokások összehangolására.

A kellemes, vagy kellemetlen közérzet a gondozás egyik következménye lehet. A gondozási műveletek közben az óvónő és a gyermekek beszélgetnek egymással. Az óvónő törekvése, hogy a gyermekeket szükségleteik és kívánságaik jelzésére, szóbeli kifejezésére készítse. Minél fiatalabbak a gyermekek, annál nagyobb szükségük van a testápolásban a felnőtt közreműködésére – és bármikor, amikor szükséges.

A szeretett felnőttel együttműködve alakul ki a gyermekek igénye az önálló testápolásra. Szappannal mossanak kezet, WC-használat után, étkezés előtt, erre a célra külön törölközőt használjanak. A mosdót bármikor igényük szerint használhassák. Néha egy gyermek teljes mosdatására is szükség lehet, amelynek helyet ad a zuhanyzó.

Fésülködésre kijelölt helyen minden gyermeknek külön fésűje legyen, melyet szükség szerint használjanak. A gyermekek körme legyen ápolat, használják a körömkefét.

A fogmosás helyes szokássá válik, ha ezt már kezdettől gyakorolják. A helyes orrfúvás és a zsebkeendőhasználat kialakítását igyekszünk elősegíteni, fontos, hogy papírzsebkeendő elérhető helyen mindenkor álljon rendelkezésükre.

A szokásrend tegye lehetővé, hogy a gyermekek akkor mehessenek WC-re, amikor szükségét érzik, s ebbéli szükségleteiket nyugodt körülmények között végezhessék. A gyermek fokozatosan jusson el odáig, hogy önmagával, ruházatával, használati tárgyaival kapcsolatban is igényelje a rendet, tisztaságot.

## **Öltözködés**

Az öltözködés védekezés az időjárás változásai ellen, egyúttal fejlesztheti a gyermek ízlését, önállóságát is. Minden csoport rendelkezik öltözővel, mely biztosítja számukra az öltözködési szokások kialakításához szükséges helyigényt. Egyéni fejlettségüknek megfelelően önállóan vagy segítséggel öltözködjének, a hőmérséklet változásai szerint. Ha szükséges, a helyes otthoni öltözködési szokások kialakításában is segítséget nyújtunk.

Lehetővé tesszük, hogy a gyermek komfortérzetének megfelelően öltözzön.

## **Mozgás**

Az óvoda saját homokozóval, mászókával, csoportok számára kialakított udvarral rendelkezik. Az udvaron annyit mozoghatnak a gyermekek, amennyire egyénileg igényük van. Új mozgásformákat próbálhatnak ki, ezeket bármikor változtathatják.

Az udvari eszközöket a mozgás fejlesztésére használjuk (nagymozgások, testséma, térpercepció fejlesztés, beszédfejlesztés).

A szabadban végzett tevékenységek biztonsága és zavartalansága érdekében betartatjuk a közösen megtervezett szokásokat és szabályokat (óvodai szokás-szabályrendszer).

A községben szervezett séták, kirándulások (hegyre stb.) a mozgásigény kielégítésén kívül együttes élményt is jelenthetnek a csoportok számára. A megtett út hossza, a séta, a kirándulások időtartalma igazodik a gyermekek életkorához. A séta előtti öltözködésnél ügyelünk arra, hogy a gyermekek ne várakozzanak kabátban a fűtött helyiségben.

## **Edzés**

Az egészség megőrzéséhez fontos, hogy a gyermekek szervezete képes legyen alkalmazkodni az időjárás változásaihoz. A szabad levegőn való rendszeres testmozgás növeli ellenálló képességüket, ez télen sem maradhat el. Napi rendszeres mozgástevékenységet kell a szabadban szervezni, ha az időjárás megengedi. A hűvösebb időben a kevésbé mozgékony gyermekek aktivizálására külön ügyelünk. Minden lehetőséget megragadunk, hogy a testnevelési foglalkozásokat is a szabadban tartsuk. Figyelembe vesszük a gyermekek egyéni edzettségét és érzékenységét, a gyermekek önkéntes részvételét, az időjárás szélsőségeit. (Adott esetben a napirend felcserélésével.) A nyári légfürdőzés, pancsolás, elengedhetetlen. Fokozott figyelmet fordítunk az erős napsütés elleni védekezésre is (napernyő, fényvédőkrém, sapka).

## **Pihenés, alvás**

A gyermek akkor aludt eleget, ha felkeltés nélkül ébredt fel. Ezért rendkívüli a jelentősége az otthoni, éjszakai alvásnak. Erre a szülő figyelmét mindenkor felhívjuk. Az esti TV-nézés, a késői lefektetés nem rövidítheti meg a gyermek éjszakai alvásának időtartalmát.

Az alvásszükséglet kielégítésének egy része az óvodára hárul. A pihenés, alvás alatti nyugalom fontos. Nem erőszakoljuk a mozdulatlanságot, az alvást. Figyelembe vesszük és tiszteletben tartjuk a gyermekek alvási szokásait (otthonról hozott alvó állatkák, babák stb.).

Lehetőséget adunk a 6-7 évesek körében az egyéni igényeknek megfelelő pihenésre. Ha nem tudnak aludni, csendes elfoglaltságot biztosítunk számukra abban az esetben, ha társaikat nem zavarják a pihenésben. Ahol a gyermekek pihennek, ott csend és nyugalom legyen.

Biztosítjuk a nyugodt pihenés feltételeit (szellőztetés, félhomály, mese, altató).

A folyamatosságot itt is fontosnak tartjuk; lényeges, hogy a korábban ébredők ne zavarják meg a még alvókat. Lehetőséget biztosítunk a nagyobb alvásiigénnyel rendelkezők számára.



A gondozás az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége. A kisgyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amelyek elősegítik a testi-lelki fejlődését, hozzájárulnak egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez, egészséges életmódjának kialakulásához és megteremtik a nevelési hatások kedvező érvényesülési feltételeit. Ezzel hozzájárulnak az egyén személyiségének alakulásához. A gondozás a gyermek fejlődése során egyre több egészségnevelési elemet tartalmaz.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Az óvodai nevelés egyik feladata a gyermek testi fejlődésének elősegítése.

A növekedés és a fejlődés üteme, jellemzői egyéni sajátosságokat mutat, ezért a fejlődés megítélését az egyes gyermekek egyéni fejlettségének mértékében kell kezelni, folyamatos megfigyeléssel.

Óvodánkban az életritmus, a táplálkozás, a testápolás, öltözködés, mozgás, pihenés és az alvás megszervezésével, az ehhez kapcsolódó gyermeki tevékenységekkel, és az ezen alapuló szokások kialakításával biztosítjuk a megfelelő életmódot.

## Helyes életritmus, napirend, hetirend

A helyes életritmus kialakítása a gondozás központi kérdése. A napi életritmus, a rendszeresen, megszokott időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, így az egészséges testi és szellemi fejlődésnek feltételei. A helyes napirendet, hetirendet fokozatosan, az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelően, folyamatosan szem előtt tartva az óvodapedagógus alakítja ki.

A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi.

Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

## 4. Az óvodai élet tevékenységi formái

### 4.1. Játék

„A játék a gondolkodás fejlődésének egyik fázisa „ ( Jean Piaget)

Programunk középpontjába a gyermekek elsődleges tevékenysége: a **szabad játék** áll.

A **szabad játék** semmi mással nem helyettesíthető, ezen keresztül tapasztalja meg a világ sokszínűségét, szerzi ismereteit, tanul, jut örömhöz,

sikerélményhez. A gyermekek számára legfőbb élményforrás, személyiség fejlesztésének legfőbb színtere, a tanulás, a készség-, és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.

A játék által ügyesedik, okosodik, fejleszti manuális készségét, a játékban ismerkedik az anyagok, dolgok, tárgyak tulajdonságaival, egymáshoz való viszonyával.

Az óvodapedagógus tudatos, tervszerű feladata, hogy a gyermekek képességeit megfigyelje a játékban, s életkoruknak és fejlődési szintjüknek megfelelően feltételteremtő, együttjátsszó, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával segítse elő az egyén fejlődését.

Alapvető követelmény, hogy minél többoldalú tapasztalat átélésére nyíljon lehetőség.

Törekednünk kell a szabad játék túlsúlyának biztosítására.

Játék :

1. **Szabad cselekvés**
2. Érdek nélküli, örömet okoz, belső jutalmazást, jó érzést ad.
3. Térben és időben elkülönül ( pl. térben elkülönülés lehet az asztal alja). Szabályai vannak, itt alakulnak ki együttműködő képességük alapjai, a szabálytudat.
4. Megismételhető, de része a titok.

A szabályjáték, szerepjáték, konstrukciós játék fajtáit meg kell ismerni és meg kell tanítani! Az szabad játékokban az egyéni szükségletek figyelembevételével építjük be a gyermekek tevékenységébe a mozgásos és képességfejlesztő játékokat, az adott nevelési ciklus személyiség- és képességfejlesztési céljainak megfelelően.

Nem segít a játék örömet szerezni, ha a gyerek nem ismeri. A játék a szocializációra, saját személyiségünk megismerésére és a tanulási képességek kibontakozására tanít.

A szocializációs folyamat életünk végéig tart. Célunk, hogy gyermekeink kiegyensúlyozott felnőttekként hasznos tagjai legyenek a társadalomnak.

Ahhoz, hogy a gyermekek játéka teljes gazdagságában kibontakozhasson, elsősorban az alapfeltételeket kell biztosítani: elég időt, helyet, játékeszközöket, élményszerzési lehetőséget.

## **Játékidő**

A gyermekek már a reggeli érkezéstől, gyülekezéstől egészen hazamenetelig kedvükre, szabadon játszhatnak.

A tízórait folyamatosan ½8-9-ig önkiszolgáló rendszerben biztosítjuk, így a játékidőt nem szakítjuk meg tudatosan, a gyermekek döntik el, mikor hagyják abba a játékot. Ne legyen sok várakozási idő, ne legyen sok üresen eltöltött perc! Főleg egyes életkorú csoportokban fontos az óvodások napjának menetét alaposan megszervezni. Az elmélyült játék kialakulásához döntő a minél hosszabb, megszakítás nélküli idő biztosítása. A kötetlen tevékenység megszervezése a játékot ne szakítsa meg, fontos, hogy a játékidőben több napon keresztül is játszassák ugyanazt, sőt saját élményeiket is eljátszhatják. Megteremtjük annak a feltételét, hogy szobai játék az udvaron is folytatódhasson.

## Hely

Arra kell törekednünk, hogy a csoportszoba minden zugát kihasználjuk. Az elrendezés praktikus legyen, a bútorok könnyen mozgathatók legyenek. A beszerzéskor figyelni kell a gyermeki sajátosságokra–és természetesen a balesetveszély elkerülésére. Igyekezzünk kialakítani kisebb kuckókat, hogy a játszó csoportok ne zavarják egymást a játékokban, ne legyenek kihasználatlan üres területek. A csoportszobában sok nagyméretű és több kisebb szőnyeg legyen, hogy a földön játszó, építkező gyermekek elférjenek. Kis párnák, plédék álljanak a gyermekek rendelkezésére, hogy letehessék a földre, ha játékok úgy kívánja.

Asztal, szék a gyermekek létszámával megegyező mennyiségű legyen. Ezek könnyűek, jól foghatóak legyenek, hogy a gyermekek tudják hozni-vinni. Minden csoportban kialakult egyfajta szokásrendszer, mit, hol játszanak, de ne ragaszkodjunk hozzá mereven; mindennapjainkra az aktív, kreatív játék kibontakozása érdekében a rugalmasság legyen jellemző.

A játékokat nyitott polcokon, a gyermekek által elérhető helyen helyezzük el, a játékok logikája és összetartozása szerint. A gyermekek keresés nélkül vehessék le őket. A könyveket lehetőleg csendesebb helyre igyekezzünk elhelyezni, pl. mesesarok, ahol a gyermekek nyugodtan „mesélhetnek”.

A barkácsoláshoz szükséges eszközöket, szerszámokat külön szegletben tároljuk, ahol nem keveredhetnek a játékokkal, ugyanígy az ábrázoláshoz szükséges kellékeket is (ecset, festék, ceruza, papír stb.).

Természetesen vannak olyan eszközök, amelyekhez csak az óvodapedagógus nyúlhat, azt a magasabb polcon helyezzük el. Szoktassuk a gyermekeket ahhoz, hogy önállóan alakítsák ki a játékhoz szükséges helyet, pl. rendezzék a székeket, asztalokat, s a játék befejezése után tegyék vissza.

Biztosítjuk a friss levegőn való folyamatos játékot. Udvarunk szerencsére nagy és a gyermekekre méretezett nagyon szép fajtáékokkal berendezett. Az udvarainkon helyet kaphatnak különböző művészeti tevékenységek, barkácsolás, szerepjátékok, ügyességi és sportjátékok stb.

## Játékeszközök, játékszerek

Játékvásárlás előtt a legfontosabb szempontjaink: a játékszerek tartósak, tisztíthatók, esztétikusak legyenek, színben, méretben, funkcionalitásban feleljenek meg a gyermekek igényeinek, keltsék fel érdeklődésüket, csináljanak kedvet a játékhoz. A játékszerek tartóssága, jó minősége pedagógiai szempontból azért is fontos, hogy ne okozzon a gyermekeknek csalódást, sokszor ijedséget, lelkiismeret-furdalást, ha a kezükben tönkremegy, no meg azért is, hogy tanulják meg, miként kell a tárgyakkal bánni, hogyan kell azokat megóvni. A szép játékszer egyben ízlésformáló is, az esztétikai nevelés megalapozásának fontos tényezője.

A játékokat korcsoportoknak megfelelően válogassuk össze. Egyre több didaktikai játékeszköz áll rendelkezésünkre minden csoportban, a gyermekek fejlettségi szintjének megfelelően. Közkedveltek óvodásaink körében az úgynevezett fejlesztő játékok. Maximálisan kielégítik igényeiket, sokat tanulnak velük észrevétlenül (ami a játék lényege).

Legyenek a csoportszobában építőelemek, összerakható játékszerek, ami kreativitásra készíti a gyermeket. A nagyméretű, műanyagból és a közepes méretű, fából készült játékon át a legóig, ami már az asztalnál is összerakható. A legfontosabb játéktémákhoz (papás-mamás, orvos, babázás) legyen megfelelő játékeszköz. Alljon sok olyan dolog is rendelkezésre, amit „helyette” használni lehet. Legyen minden csoportszobában egy falióra, a gyermekek látómagasságában.

Helyezzünk el nagyméretű tükröt is, hogy a nap folyamán bármikor nézegethessék önmagukat. (Segít a testséma kialakulásában.)

Igyekezzünk olyan értelemfejlesztő játékokat beszerezni, amelyek egyaránt fejlesztik a motoros készségeket (nagymozgások, finommotorika, szem-kéz, kéz-láb, koordináció), verbális, szocializációs, perceptuális képességeket (pl. kártya, dominó, memory stb.).

Barkácsoláshoz, ábrázolás foglalkozásokhoz lehetőleg minél több természetes anyagot használjon fel az óvodapedagógus. Így a gyermekkel láttassuk meg a természet kínálta lehetőségeket, pl. lehullott falevél, termések, termények, gubacsok, növényi hancsok, csuhé, csutka stb. Egy-egy ilyen foglalkozáson már nem csak az alkotásról van szó, hanem az eszközök, anyagok eredetéről, lelőhelyéről, történetéről is.

Minden csoportban legyen kesztyűbáb, ujjbáb, amelyek pedagógiailag különösen értékes játékot motiválhatnak. Elmondhassák kedvük szerint a tanult

verseket, meséket, dalokat. Legyen választási lehetőségük a különféle kellékek között a szerepjátékokhoz, dramatizálásához (kalapok, ruhák, táskák stb.).

Az udvari játékokat úgy válogassuk meg, hogy fejlessze egyensúlyérzéküket, mozgáskoordinációjukat, ügyességüket.

Az esetleges holt időt, várakozást korcsoporttól függően tartalmasan töltsük el. Játsszunk értelemfejlesztő játékokat, mondjunk találós kérdéseket stb.

A feltételek biztosításával tud a gyermek jól és jól elmélyülten játszani, amelyben a tevékenységek folyamán szerez tapasztalatokat, önkéntelenül tanulja meg az összefüggések törvényszerűségeit, érik őt szociális, erkölcsi, esztétikai hatások, alakulnak társak közötti kapcsolatai, fejlődik szókincsük, kifejezőképességük.

Az óvodapedagógus tudatos jelenlétével, közvetlen nevelői magatartásával fejlesztő hatással van a játék fajtáinak megválasztásában és a játék tartalmának gazdagításában.

## 4.2. Társas és közösségi tevékenység

A csoport számára a mindennapi tevékenykedés hasznos, színvonalas, ötletgazdag kell hogy legyen, így talál az egyéni és a közös „munkában” örömet a gyermek. A közös tevékenység ( terem-díszítés, kiállítás-tervezés, egymás segítése stb. ) mind olyan emberi tulajdonságok, képességek, készségek kialakulását eredményezi, amelyek alkalmassá teszik a gyermekeket másokkal érintkezni, együttműködni, kommunikálni.

Az óvoda élete szervezett kereteken belül zajlik (folyamatos, rugalmas napirend szerint ), melynek mindennapos résztvevője a gyermek, s a sokrétű lehetőségek biztosítása adja meg számukra a más-más tapasztalást, a szűk világ megismerését.

Törekedjünk a kicsiknél a nyugodt, vidám légkör kialakítására, a nagyobbaknál közös tevékenységekkel (kirándulások, színházlátogatások, egyéb programok szervezésével) a körülöttük lévő világ egyre mélyebb megismerésére, közös élmények gyűjtésére. A nevelőközösségnek feladata az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés, melyeknek ebben a folyamatban meghatározó a szerepe.

A közösségen belül kell a gyermekeknek elsajátítaniuk:

- társakkal való helyes viselkedést ( vitás kérdések elintézése, segítségadás stb.)
- egyén érvényesülését
- közös tevékenység fontosságát
- felnőttek, idősek tiszteletét, kisebbek segítségét
- partnervizony kialakítását
- önálló kapcsolatteremtést
- toleranciát

- helyes szokásrendszert
- az egyének tiszteletét, szeretetét, kölcsönös bizalmat.

Közös programok lehetnek egész óvodára, vagy csak a csoportra vonatkozók, pl.:

- közösségi rendezvényekre való készülés
- séták a községben, alkalmi és állandó kiállítások megtekintése
- iskolával való kapcsolat fenntartása
- ünnepekre készülődés, gyűjtő munkák, ajándékkészítések
- kirándulások
- rövid műsorokkal való készülés
- alkalmi színházi előadás megtekintése

Mindezek kialakulásában fontos szerep jut az alapvető feltételek biztosításának (hely, idő, eszköz), mely lehetővé teszi a gyermekek mindennapos zavartalan testi, fizikai, szellemi fejlődését, a szülőkkel való partneri viszony nyitottságát, hogy az óvodánkat elismertessük a község lakóival.

### **4.3. Munka jellegű tevékenység**

A gyerekek a munkát, éppúgy mint a játékot, általában könnyedén végzik. Természetesnek tartják szükségességét, de végig játékos jellegű marad a tevékenység.

A munka felelősséggel jár, mely gyakorlás során alakul ki. Munkavégzés során formálódnak és egyre pontosabbá válnak a tevékenységhez szükséges képességek. A munka elősegíti a társas kapcsolatok fejlődését, szociális és együttműködő képességei feladattudatát, önállóságát.

A munka tartalma csoportonként változó lehet, pl. élősarok, magas veteményes ágy gondozása, gyűjtőmunkák, maguk és környezetük rendben tartása, játékok rendezése, javítása, tisztítása, csoportdíszítés, rendezés, tárgyak segítése, naposi munka, alkalmi papírgyűjtés, évszakonkénti kerti munka, gereblyezés.

Nagyon fontos, hogy a gyermekek legelőször a saját személyükkel kapcsolatos munkák elvégzésében legyenek biztosak, igényeljék a velük kapcsolatos rendet, tisztaságot.

Önellátásban sajátítsák el:

- a ruhájukkal kapcsolatos teendőket,
- a játékhasználat utáni játékelrakást,
- étkezésnél terítést, elrakodást,
- tisztálkodás során a mosdó rendjének megőrzését, törölköző, fogmosószeres használat utáni helyzetét,

– a tevékenységükből származó szemét eltakarítását.

Amikor már személyükkel kapcsolatos önállóságot mutatnak, melyet rendszeresen, saját tempójukban folyamatosan, következetesen gyakorolnak, akkor érdemes olyan munkaformát rájuk bízni, ami már a közösséggel végzett tevékenység. Át kell érezniük munkájuk fontosságát, örömteli tevékenység kell hogy legyen, hogy munkájukkal másoknak is örömet szerezhetnek.

Ilyenek :

- naposság,
- alkalmi megbízatások
- közös munkavégzés (teremrendezés, rendrakás stb.)
- növény- és állatgondozás
- kerti munka

Fontos, hogy a munkafolyamatok egymásra épültsége folyamatos és fokozatos legyen. Ezáltal egye nagyobb önállóságra, önálló gondolkodásra, szabad tevékenységre neveljük a gyermekeket, mely örömet, magabiztosságot eredményez. Ahhoz, hogy a munkát sikerélményként élje meg, dicsérettel buzdítsuk.

Feladatunk a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása.

#### **4.4. Anyanyelv**

A nyelv a legszélesebb értelemben vett kommunikáció eszköze, ami csak az emberekre jellemző. Ebben a speciális kommunikációban van jelen az óvodapedagógus és a gyermek kapcsolata.

A nyelv elsajátítása egy hosszú, komplex folyamat, melyre döntően rányomja bélyegét a szociális környezet milyensége. A kisgyermek fejlődése folyamán e folyamat állomásait nyomon kell követni. Erre azért van szükség, hogy világosan lássuk, melyek azok az alapok, melyekre az óvodai nevelésben támaszkodhatunk, az egyéni képességek kibontakozása érdekében.

Az első szociális közeg, mely a kisgyermek beszédfejlődését legmaradandóbban meghatározza, a család. A családon belül is az anya és a kisgyermek kapcsolatának van kiemelt funkciója, 3 éves korig. Ebben az időszakban kapja meg a kisgyermek az első visszajelzéseket az általa kiadott hangokra. A későbbiek folyamán kialakul a szimbolikus beszéd, amikor az egyes szavakat utánozó szavakkal helyettesítik. Ennek hosszú ideig történő alkalmazása késlelteti az igazi beszéd kialakulását, pedig 2 éves kor köré tehető az idő, amikor a kisgyermek a nyelvet mint anyanyelvet képesek elsajátítani.

A fejlődés folyamatában 3 éves korban a következő szociális közeg az óvoda. Az óvodában – optimális helyzetben – a családi nevelés hatására már jól

beszélő, életkorának, egyéni képességeinek megfelelő szókincsű, és nem utolsósorban magát megértetni tudó gyermekek járnak.

Az óvodában lépő gyermek már rendelkezik bizonyos fokú kommunikatív képességgel, ami természetesen minden kisgyermeknél más és más szintű, amit a családi nevelés megfelelő vagy kifogásolható módszerei alakítottak ki. A beszédképesség felmérésének azért van jelentősége, hogy megismerje az óvodapedagógus, honnan kell kiindulnia egyes gyerekeknél.

Az óvodába kerülő gyermek erős érzelmi megrázkódtatásként éli át a szülői háztól való elszakadást. Legtöbbjüknel az óvodapedagógussal kialakult kapcsolat a szülő-gyermek kapcsolatot pótolja. Ezért van ilyenkor nagy szerepük a lovagoltatóknak, ringatóknak. Az ölbéli játékok alatt az óvodapedagógus csak azé a gyermeké, akivel éppen játszik. Ez a tény, s a közvetlen testi kontaktus megnyugtató hatású és elősegíti az érzelmi kapcsolat kialakulását.

Az érzelmi kapcsolat, mely a gyermeket az óvodapedagógushoz fűzi, elősegíti azt, hogy a kisgyermek megszólaljon az óvodában. Az óvoda tartalommal gazdag élete, a szóbeli közlést kiváltó derűs, nyugodt légköre az alapja az anyanyelvi nevelésnek.

Az óvodapedagógus feladata tehát:

- mintaadás,
- barátságos légkörrel, ingergazdag beszédkörnyezettel felkeltse a gyermek beszédkedvét,
- megalapozza a társas érintkezést,
- kooperációra neveljen
- aktív szókincsüket és kifejezőképességüket fejlessze
- direkt javítás nélkül segítse a kifejezőképesség fejlesztését

A játékidőben, szabadidőben kezdeményezett játék elősegíti a biztos beszédképesség kialakulását, a bátor, érthető kifejezőmód, szókincs bővítését, lehetőséget nyújt az esetleges problémák felismeréséhez. A problémát felismerve, annak súlyosságától függően fontos, hogy megfelelő stratégiát válasszunk az érintett terület kezelésére, segítségül hívva a módszerek, lehetőségek és eszközök színes palettáját.

Örömteli, szeretetteljes együttléte teremtve, nyitottá, befogadóvá válhatnak a zárkózott, szókincsükben, szóbeli megnyilatkozásukban, így társas kapcsolataikban is gátolt gyermekek.

A tevékenységközpontú programban számos lehetőség nyílik a nyelvi készségek kifejlesztésére, hisz a gyermek alaptevékenységében, a játékban adódó történések, cselekvések, szereplők mind megnevezésre, kifejezésre várnak. Az óvodapedagógus az adott szituációkban egyszerű, érthető, tiszta közléseivel segíti a szókincs bővülését, a beszéd megértésének folyamatát, fejlődését.

A bábozás adta lehetőségeket tudatosan felhasználva jelentős eredményeket érhetünk el az anyanyelvi nevelés terén.



A jóízű beszélgetésekben hangsúlyt fektethetünk az események térben és időben való kifejezésére alkalmas nyelvi eszközök megismerésére, majd a játékfolyamatban való gyakorlására.

Jó érzékkel kiválasztott irodalmi anyagok feldolgozása segít a beszéd ritmusának megérzésében és helyes alkalmazásában.

A nyelvi terület fejlődése szoros kapcsolatban van a hallási észlelés, a hallási figyelem és a hallási differenciálás folyamataival.

Feladatunk tehát a gyermekek figyelmét a környezetünkben észlelhető hangjelenségekre felhívni. A hangok milyenségét, távolságát, irányát megfigyelni, hogy ezáltal képesek legyenek azokat differenciálni.

Az óvodai közösségben lehetőség van a beszédfigyelem kialakítására. A társakra figyelve, saját mondanivalót kifejezésre juttatni hosszú és tudatos munka eredménye, melyet vidám, jókedvű, játékba ágyazva érhetünk el.

Mindezek értelmében szinte észrevétlenül fejlődnek kis óvodásaink, hogy a beépült készségeket biztosan alkalmazva képesek legyenek egymással érintkezni, együttműködni, saját képességeiket megfelelően érvényesíteni.

#### **4.5. Természet, társadalom, ember**

A környezet alatt mindenkor a természetes és az épített környezetet kell értenünk. A környezeti kompetenciafejlesztés célja, hogy harmonikus kapcsolatot alakítson ki az ember és környezete között. A természeti és az épített környezet, a gyermek és a szociális környezete között. A valós környezetben, a mindennapi életben, a közvetlen természeti és társadalmi környezetben szerezzék meg az ismereteket a gyermekek. Hasznosítható, a folyton változó társadalmi környezet igényeinek megfelelő ismereteket kell nyújtanunk. Meg kell találnunk az összehangolt együttélés szabályait már a gyermekkorban, olyan szinten, hogy az készséggé válják. A személyiségfejlődés szempontjából első helyen említjük a környezet állandóságát. A minket körülvevő személyek és tárgyak stabilitása vezet a biztonságérzet kialakulásához. Az a gyermek, aki biztonságban érzi magát a családi és óvodai környezetben, szívesen „kirándul” az új, az ismeretlen világába. Fontos az okos óvó-védő, szeretetet elfogadó érzelmi kapcsolat, ahonnan bármikor el lehet menni világot látni, de bármikor vissza is fogad.

A természet megszerettetését már 3-4 éves korban el kell kezdenünk. Ismernünk kell a helyi és a közeli természetvédelmi területeket, a más tájegységektől megkülönböztető növény- és állatfajokat. Emellett figyelemmel kell kísérenünk az országos problémákat, tennivalókat is a természetvédelem területén.

A gyermekek ismerjék meg a közvetlen környezetükben élő gyakori növény- és állatfajokat. Fontos, hogy jellegzetességükre, érdekességükre is felhívjuk figyelmüket. A cél, hogy az élőlények megismerése során a gyermekek váljanak azok „személyes ismerőseivé”.

Fel kell készíteni őket az ún. nem szeretem állatok és növények megismerésére (pl.: békák, pókok, csalánok stb.).

Fontos a növények, állatok életének megfigyelése, a környezet és az élővilág közötti kapcsolatok, összefüggések felfedeztetése. Ehhez alapul szolgálnak a kirándulásokon, kerti munka során szerzett tapasztalatok, közvetlen megfigyelések, az élősarokban végzett kísérletek.

Az óvodai nevelés szinte minden területén alkalom kínálkozik a fentiek elsajátítására. Tudatosítani kell a gyermekekben, hogy a tiszta levegő, a tiszta víz nélkülözhetetlen az élőlények számára, jó, ha tudják, hogy védelem alatt áll a Föld, a víz, a levegő, a táj, az élővilág, a település környezete.

A felnőttek ennek érdekében ún. világnapokat hoztak létre :

- Állatok világnapja (október 4.)
- Víz világnapja (március 22.)
- Föld világnapja (április 22.)
- Madarak és fák napja (május 10.)
- Környezetvédelmi világnap (június 5.)

A természet védelmére való nevelés akkor éri el célját, ha a gyermekek látják, hogy minden mese, népmese, népdal, nép- művészet, tudomány ugyanarról a természetről, társadalomról, az emberről és kapcsolatokról szól. A természetet szeretni csak akkor lehet, ha ismeri az ember.

A diósi gyermekek előnyben vannak a városi gyermekkel szemben, mivel a falusi életforma velejárója a kerti munka, az állattartás. A mindennapok munkái szorosan kapcsolódnak a természethez. E munkák a gyermekek szeme előtt folynak.

A gyermekeknek a szűkebb óvodai környezet megismerése után a tágabb környezetet is fel kell fedezniük. Ezek a séták azért fontosak, mert az óvodapedagógus segítségével rácsodálkozhatnak a természetre, észrevehetik a szépet, a jót, emellett a nemkívánatos jelenségeket is.

Kiránduláson a gyermekek érdeklődését nem a részletek, hanem a természet egésze köti le. Csalafinta ötletekkel kell becsempészni játékukba a természet részleteinek megfigyelését. Séták, kirándulások keretében nemcsak a távolabbi és közelebbi környezetüket ismerhetik meg, de szülőföldjük megfigyelésére is lehetőségük nyílik.

A kiválasztott cél legyen történelmi nevezetesség, helytörténeti gyűjtemény, egy-egy tájegység, védett part, helyi zoológiai és botanikai értékeket bemutató tájház, esetleg gazdaság.

A gazdaságokban belekóstolhatnak a betakarítási munkákba (alma, szőlőszüret), megfigyelhetik a legelésző állatokat, azok életmódját, az emberek és állatok kapcsolatát.

Hívjuk fel a gyermekek figyelmét a növény- és állatvilág kapcsolatára úgy, hogy azok szimbolizálásának fogalmát megalapozzuk. Pl.: a növényvilág élőhelyet biztosít az állatoknak, az állatok hasznot hoznak a növényeknek (a madarak megeszik a kártevőket, a méhek beporozzák a világokat, stb.). Egy-egy kiránduláson növény- és állathatározó is legyen velünk.

Ezek segítségével felismerhetjük a látottakat, megismerhetjük a védett fajokat. Érdeklődjenek a természet iránt. Legyenek kérdéseik ezzel kapcsolatban. Természetes környezetben figyeljék meg a növényeket, állatokat. Minden lehetőséget használjunk ki, hogy a gyermekek természetben lehessenek. Tapasztalják, hogy a természetben minden érték. A kirándulásokon fedezzessük fel, mi gyűjthető, s ezeket hogyan dolgozzuk fel. Könyvtárlátogatásnál is keressenek ezzel kapcsolatos könyveket. Próbáljuk megszerettetni velük a természetről szóló filmeket, könyveket.

Értsék meg, vegyék észre a természet szépségét, tiszteljék, óvják, szeressék. Ismerjék meg a síkságot, dombot, hegyet, mezőt, rétet, gyümölcsöskertet, erdőt, növényeket, állatokat.

Fel kell készítenünk a kudarc átélésére is az óvodásainkat: tapasztalhatják a növények pusztítását, a vizek, a levegő szennyezését. Sétákon, kirándulásokon megfigyelhetik nagycsoportosaink, hogy nem minden ember vigyáz a természetre.

A gyermekek korát, fejlettségi szintjét, a fokozatosság elvét szem előtt tartva vonhatunk be gyermekeket a természetvédő munkába. Aktívan vegyenek részt az évszaknak megfelelő kerti munkákban. Segédkezzenek az élő sarok gondozásánál. A természetsarokban a gyermekek gyakorolhatják a gondozási teendőket, egyszerű eszközökkel segítve azt (pl. virág gondozás, ültetés, hajtás, csíráztatás, akvárium tisztítása, gyűjtőmunka során gyűjtött termések tárolása stb.). Kiegészíthető a természetsarok évszak- és időjárás naptárral is. Az élő sarok rendben tartása fontos feladat, mert csak így tölti be pedagógiai szerepét.

Védjék az állatokat, növényeket. Nyilatkozzon meg a növények és állatok iránti szeretetük, váljon természetessé a madarokról való folyamatos gondoskodás, a téli madáretetés. Az óvodáskor végére alapozódjanak meg azok a szokások és szabályrendszerek, amely a környezet rendjét, a természet védelmét szolgálják.

Rövid sétákkal először épületen belül ismerkedhetnek az óvoda életével, helyiségeivel, működésével. Később az ilyen sétákhoz hozzászokott gyermekekkel könnyebb lesz távolabb kitekinteni: az óvoda környéke, az utcai viselkedés szabályainak megismerése, betartása, közlekedési szabályok, járművek megismerése. Így aztán egyre tágul a világ számukra, s alkalom adódik nagyobb sétákra, kirándulásokra.

Célszerű az egyéni, a helyi és az időjárási adottságokat kihasználva tervezni a sétákat, a kirándulásokat, a megfigyeléseket, a játékokat a tapasztaláshoz. Ilyenek lehetnek korcsoporttól függően, pl.:

- Az óvoda épülete, működése, az itt dolgozók munkája.
- Kertész munkája – gyermekmunka a kertben, konyhakert gondozása
- Termékek szüretelése, felhasználása.
- Ünnepekre való készülődés.
- Vásárlás
- Az óvoda épületei közti ismeretségek kötése.
- Kiállítások megtekintése. Távoli kiállítások megtekintésének megszervezése.
- Posta, rendőrség, orvosi rendelő dolgozói munkájának megismerése.
- Köztéri szobrok (Nepomuki Szt. János, Szt. Flórián, Díszkút, gémes-kút stb.).
- Iskola (nem csak nagycsoport végén), könyvtár meglátogatása.
- Kirándulás a közeli hegyre, védett növények, társulások megfigyelése.
- Háziállatok háznál történő megfigyelése séta során.
- Távoli kirándulások megszervezése (Duna, Tétényi kastély stb.).

Az óvodapedagógusoknak ismerniük szükséges a helyi kirándulási lehetőségeket, mesterséges és természetes megfigyelési lehetőségeket, a község múltját.

Szent-Györgyi Albert, a tudós és nagy humanista írta:

„A természet hatalmas, az ember kicsi, az emberi élet jellege és színvonala mindig az embernek és a természetnek a viszonyától függ, attól mennyire volt képes megérteni a természetet és az erőit a saját javára fordítani.”

Nagyon elgondolkodhatóak Szent-Györgyi Albert szavai. Rá kellene ébrednünk arra, hogy csupán „csak egyetlen életünk és egyetlen Földünk van”. Senki, de főleg mi óvodapedagógusok, akik a gondjainkra bízott cseperedő „magot” neveljük, gondolunk, nem szemlélhetjük közönyösen és tétlenül a természet és a Föld pusztulását. Nem nyugtathatjuk magunkat azzal, hogy ami itt nálunk van a kőbánya környékén, az csak „kis szemét,” mások sokkal többet dobálnak szét. Gondolnunk kell tehát a jövő nemzedékeire, hisz nekik is csak egy életük lesz, és egyáltalán nem mindegy, hogy ezt az életet a jelenben mi hogyan alakítjuk.

## **4.6. Születéstől – felnőttkorig**

A társadalmi környezetben a gyermekeknek igen nehéz a sok rájuk irányuló hatásból kiválasztani azt, ami alkalmassá teszi az embertársaival való jó kapcsolatteremtésre, amellyel sikeres társként vehet részt a társadalmi környezetben. Mindehhez az óvodában fontos alapvető képességeket kell kibontakoztatnunk, fejleszteniük. Például: a mások iránti megbecsülés,

tolerancia kifejlesztése – minden élő iránti tisztelet (pl. egyes állatfajoktól való irtózás leküzdése, természetes élőlényként való elkönnyvelése, s ha nem is szeretjük, de élőlényként tiszteljük, óvjuk életét, vagy pl. az embertársak mássága).

Elsősorban olyan közeget kell biztosítani a gyermekeknek, hogy jól érezzék magukat (ez nem egyenlő a gyermekcsoport szétszórtságával, fegyelmezetlenségével), mert ha jólétben, inspiráló környezetben tevékenykednek, minden tevékenység élményként hat rájuk.

Biztosítani szükséges az alkalmat ahhoz, hogy fejleszhető legyen a rácsodálkozás képessége. Biztosítani kell a gyermekeknek a pozitív élményeket, lehetőség szerint egyre többet, de mindig csak annyit, amennyi érdekli őket, amennyi befogadására képesek.

Óvjuk és tápláljuk a gyermekekben az ösztönös rácsodálkozási tudást, a tisztelet érzését. Tudatosan keressük és velük együtt éljük át az örömet a test örömeiben (finom étel, ital, nyári pancsolás, simogató tavaszi napsütés, virágillat, hintázás), a társakkal való kapcsolatban, a munkában, a környező világ szépségeiben, az ajándékozásban.

A környezeti kultúrára nevelés a szokások, magatartásformák, életmód alakítását, javakkal való gazdálkodást jelenti. Sok esetben a szemléletváltásnak fontos a szerepe. Az óvodában ilyen módon az óvodapedagógus és az óvodában megfigyelhető modell szerepe jelentős.

Programunk alapján a nevelőmunkánk célja, hogy az óvodánkból kikerülő gyermekek minden területen alkalmassá váljanak az iskolai élet elfogadására.

## **JELENTŐS NAPJAINK**

A gyermekek már korán megtapasztalhatják, hogy vannak jeles napok, amikre jobban felfigyel az ember, készül rá, tervezi, igalommal várja. A jeles napok az ünnepek, ezek végigkísérik őket egy életen át. Van kedvesebb, de van olyan is, amit nem vár mindenki olyan izgalommal.

Az ünnepek jelentősége minden közösségben más és más. Más a családokban, baráti közösségekben, iskolákban, óvodákban. Az sem mindegy, hogy az ünnep ünnepség, vagy csak megemlékezésre korlátozódik, egy-egy nap jelentőségének kiemelése.

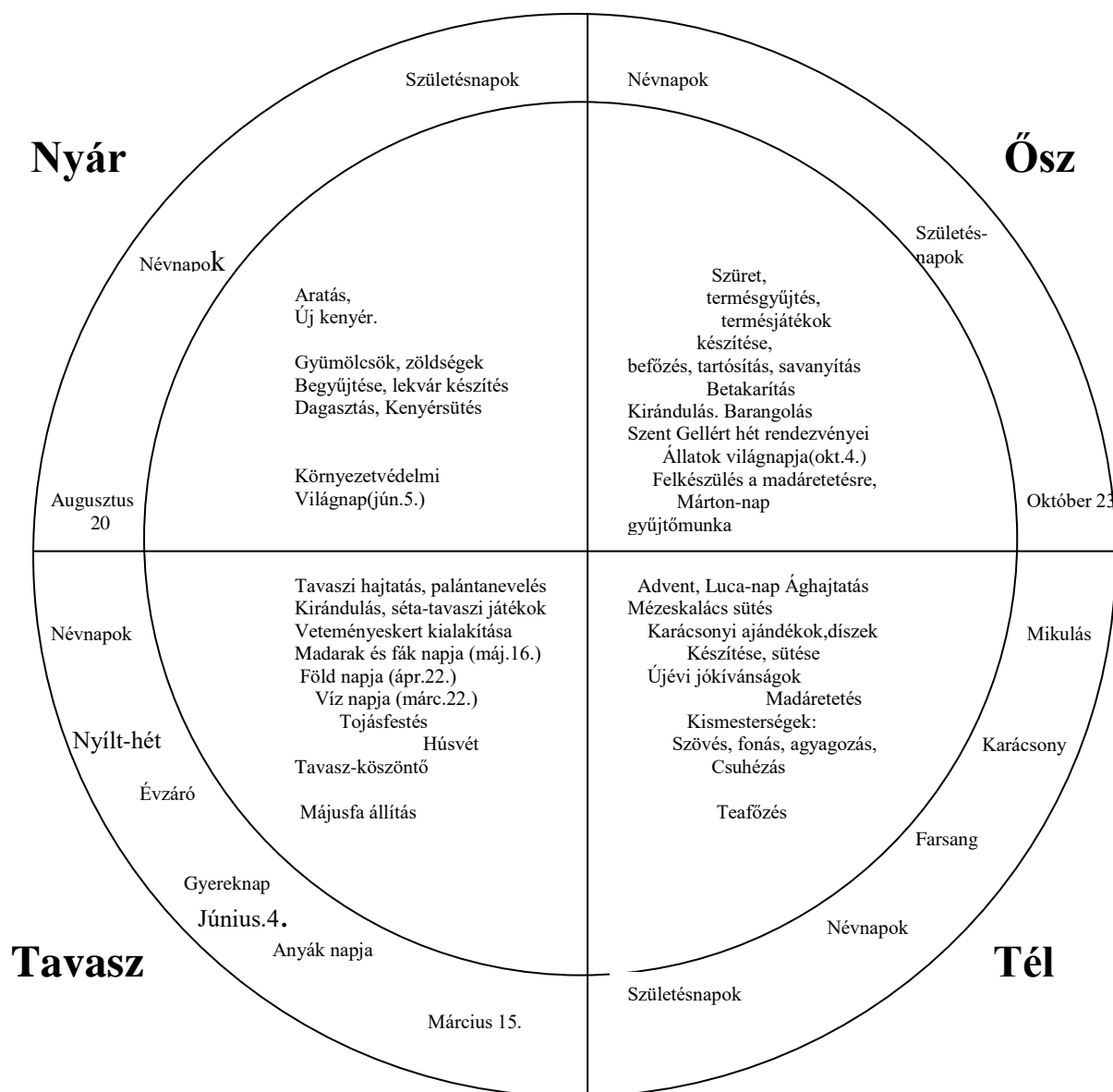
Óvodai életünkben az ünnepek fontos szerepet töltenek be. Ezért megszervezésük mindig nagy odafigyelést, tervezést igényel. Tervezésünkben elegendő időt kell hagyni az előkészületekre, eszközök, ajándékok, díszítések, műsorok összeállításához. Érezzék ennek lényegét, fontosságát a gyermekek is, tudjanak az oldott légkörben örülni a jeles napoknak. Az ünnep helyszínét úgy válasszuk meg, hogy mindenki aktívan részt vehessen benne, helyszíne, zaj miatt ne érezze magát kényelmetlenül senki.

Az ünnep hangulatát a körülményeink határozzák meg, az, hogy milyenné szervezzük. A jeles napokban fontos az előkészítés, érzelmi beállítódás, a

ráhangolás. Éppúgy látszódjon rajtunk, környezetünkön a közelgő, várva vár nap jelentősége, mint lelkünkben; odafigyelésben, kedvességben, készülődésben, megnyilvánuló gesztusokban.

Az ünnepeken mindenki a maga egyéniségéhez mértén vegye ki részét a készülődésből, ünneplésből. A szereplési vágytól pezsgő gyermekeket hagyjuk kibontakozni, de a visszahúzódó gyermekek számára elég, ha a közös tevékenységekben érzik át az ünnep lényegét, közös tevékenységgel teszik felejthetetlenné a szereplést. A közös szereplés, oldott hangulat később önbizalmat, bátorságot ad.

## JELES NAPOK A NEVELÉSI ÉV FOLYAMÁN



## 4.7. Matematika

Már az óvodába kerüléskor feltérképezhetjük a gyermek ismereteit, s ezt ismerve tervezhetjük egyénre szabva a fejlesztés menetét.

Különböző környezetből jövő gyermekeknek más-más lesz az érdeke, esetleg a kevésbé érdeklődőknek a kedvét szükséges meghozni kutatáshoz, problémák megoldásához. A tevékenységközpontú program szerint a nap bármely szakaszában ismeretekre tesznek szert a gyermekek.

Fontos feladat ezeknek az ismereteknek, tapasztalatoknak a biztosítása. Lehetősége legyen rácsodálkozni összefüggésekre, megoldani problémákat. 3-5 éves korban a gyermekek matematikai ismereteket szerezhetnek teljesen indirekt módon játékaikban, mindennapi tevékenységeikben. 5 éves kor után a kialakult matematikai beállítódás, s a megszerzett ismeretek segítenek hozzá, hogy játszva, rengeteg cselekvéssel, minden érzékszervüket megmozgatva jussanak matematikai ismeretekhez, tapasztalatokhoz.

Feladatunk ilyen lehetőségek biztosítása s a tapasztalatok, ismeretek rendszerezése. Könnyebben szem előtt tarthatók a gyermekek egyéni képességei s az egyének közti különbség.

Jobban figyelembe tudjuk venni az egyes gyermekek egyéni munkatempóját is, fejlesztésre, buzdításra, segítségre ad lehetőséget, ezzel oldódnak a gyermekek gátlásai, mivel nem tartanak a kudarctól.

A cél az, hogy minden gyermek elsajátítsa a korának megfelelő ismereteket, ez pedig lényegesen egyszerűbb akkor, ha nem kötött formában, kényszer hatására, hanem játszva, aktív cselekvőként teszi.

Tevékenységek közben beszélgetni, észreveteni, elgondolkodtatni lehet a gyermekeket egy-egy felfedeztetéssel. Ami a felnőtteknek rendkívül kézenfekvő, a gyermekeknek érdekesség lehet.

Ilyen folyamatos rácsodálkozás lehet:

- összehasonlítás ( tulajdonságok, számosságok, azonosságok különbözősége)
- térbeli ismeretek, elhelyezkedések, pl. utasítások végrehajtása
- térbeli kiterjedések (magasság, hosszúság, szélesség, vastagság, bőség)
- térbeli tájékozódás
- űrtartalommérés
- kerületmérés
- sor, sorozatok kialakítása, sorszámok gyakorlása –Mi változott meg?  
(megfigyelés fejlesztése )
- tükörjáték – szimmetria
- tájékozódás a síkvilágban

- mennyiségek összemérése
- válogatás
- ítéletek fogfoglalozása

A játékok, a közös tevékenységek során, a tapasztalás, érzékelés, beszélgetés útján gazdagodnak az ismeretek, melyek szókincsbővüléshez, új ismeretek elmélyüléséhez és annak biztos alkalmazásához, használatához vezetnek.

#### **4.8. Művészeti tevékenységek**

A gyermekek a környezetükből jövő spontán ingerek és szerzett tapasztalatok hatására fejlődnek, gazdagodnak. Ezek a spontán és megszerzett tapasztalatok, élmények adják az alapját a művészeti tevékenységeken, az önkifejezésnek. Minél többet lát, hall, tapasztal egy gyermek, annál sokoldalúbb lesz, nemcsak a világ felé forduló figyelme, de az önkifejezése által is. Az önkifejezés leginkább a művészeti tevékenységekben fejlődik, mutatkozik meg. Lényeges, hogy minden személyiség a saját tempójában, egyéniségéhez mérten tudjon fejlődni. Az önmagához képest elért fejlődés a fontos. A fejlődéshez időre, türelemre, ötletre, találékonyságra van szükség a felnőttek, főként a pedagógusok részéről, akik személyiségükkel, ismereteikkel sokat lendíthetnek e fejlődésen.

Az egész nap folyamán adódó lehetőségek kihasználása fontos része az optimális fejlődésnek. A gyermek a közvetlen környezetéből meríti a legtöbbet. Fontos tehát, hogy elegendő hely, eszköz, idő legyen biztosítva a tevékenységekhez, legyen kedve a gyerekeknek alkotni. A környezet, ahol az alkotásokat megbeszélik, készítő erőt ad a további tevékenységekhez. (Maguk kezdeményezik, pld. bábozás, dalos játék, dramatizálás, ábrázolás, barkácsolás stb.)

Az ilyen környezetben a gyermek az őt érő benyomások egy részével a felnőtt tudatos szervező munkájának eredményeként találkozik. Nagyon fontos szerep jut a szülőknek is ebben. Ha ismerik az óvodában folyó tevékenységeket, az otthoni lehetőségekkel csak fokozhatják a fejlődést, önkifejezést. Minden tevékenység célja az emberi felelősség megláttatása kell legyen.

Előfordul, hogy egy gyermek nem érdeklődik, ennek oka lehet:

- ingerszegény környezet,
- nem terheltek, segítették a kialakulóban levő alkotó úton,
- helytelen közbeavatkozás miatt,
- felnőttek helytelen irányítása,
- negatív magatartás.



Ezek elemzése segíthet a legjobb módszer megtalálásában, hogyan kedveltessük meg, hangoljuk a gyermeket a művészeti dolgok felé. A tehetség már ebben a korban is megmutatkozhat, vonzódásban, kifejezőképességben, egyéni látásmódban, színvilágban stb. Fontos feladat, hogy lehetőségeket biztosítsunk a tehetséges gyerekek fejlesztésére. A sikeres fejlesztés alapja, hogy a gyermeket csak valódi sikereiben erősítsük.

Lényeges szempont, hogy a gyermek önmagához képest fejlődjön. A művészeti tevékenységek jelentősége abban rejlik, hogy szabad cselekvési lehetőséget biztosít. Fontos, hogy művészetet bevigyük a csoportokba, mert az közvetlenül az érzelmekre hat, a kedélyállapotot, a gondolkodást befolyásolja (pl. vers, mese, zene, képek, művészeti tárgyak stb.).

## **Irodalmi nevelés: vers, mese**

Az irodalmi nevelés során a csoport szintjének megfelelő, változatos, a gyermekekhez közeli meséket, történeteket, verseket, verses meséket közvetítünk a gyerekek felé mind a népi világból, mind ismert, esetleg kevésbé ismert meseírók tollából. Ide sorolható a klasszikus és kortárs irodalmi művek, illetve azok részletei, megtörtént események, színes leírások előadása. Fontos, hogy a nyelvileg tiszta, értékes mesét, verset halljanak a gyerekek, melyeknek erkölcsi tartalmuk van, belső indulati élményeket közvetítenek, melyben a jó és az igaz győz a gonosszal, a hazuggal szemben. Ez oldja a szorongást, emberi kapcsolatokra tanít, önismeretre nevel, elősegíti a világ mind jobb megismerését. Célszerű a gyermekek lelki világához, érdeklődési köréhez kapcsolva állatmeséket, láncmeséket, tündérmeséket, a természet változásaihoz kapcsolódó verseket, verses meséket, meséket tervezni. Hallgassanak a gyerekek pihenés előtt minden nap álomba ringató meséket, verseket.

A mesék hőseinek tetteit, a cselekmény menetét, a szereplők mondanivalóját, hangját, mozdulatait a gyermekek saját elképzeléseik alapján játsszák el, tükrözve saját vágyaikat, indulataikat, érzelmeiket.

Lehetőség szerint szervezzünk közös színházlátogatásokat bábszínházba, művelődési házba.

Az óvoda életét színesítsék az óvodapedagógusok a gyerekekkel közös bábozással, színjátékkal.

## **Vizuális nevelés: rajzolás, mintázás, kézi munka**

Célunk a vizuális észlelés, emlékezet pontosabbá tétele, a képzelet fejlesztése, az esztétikum iránti igény felkeltése, a gyermekek tér-, forma- és színeképzetének, kreativitásának gazdagítása.

A nap folyamán változatos eszközök, technikák biztosításával keltjük fel a gyermekekben a vágyat a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka iránt.

Az egyéni képességek ismeretében tanítjuk az eszközök használatát. Az irányításban mindig az egyes gyermek fejlettségi szintje a meghatározó. A cél, hogy ismerjék meg a különböző anyagok tulajdonságait, vegyék észre a körülöttük fellelhető szépségeket. Legyen lehetőségük a szabad technikaválasztásra, az egyedi elképzelések megvalósítására.

Tevékenységük gazdagodjon az eszközök folyamatos tudatos cseréjével, ötletadással, témajavaslattal, igény szerinti segítséggel.

Az óvónők részéről tudatos fejlesztést igényel a gyermekek finom- motorikája, téri tájékozódása, testsémájuk kialakulása, színérzékelésük, vizuális memóriájuk alak- és formaállandósága. A gyermekmunkákat folyamatosan gyűjtjük.

A gyermeki személyiség fejlesztéséhez hozzátartozik a műalkotásokkal, szépművészeti tárgyakkal, népművészettel való ismerkedés is. Lehetőséget kell adni arra, hogy művészeti albumok, könyvek helyet kapjanak a könyvespolcon.

## **Zenei nevelés: ének, zene, énekes játék, gyermektánc**

Zenei nevelésünk célja, hogy felkeltsük a gyerekek érdeklődését, megalapozzuk ízlésüket. A tevékenység megszervezésével zenei képességüket, mozgáskultúrájukat fejlesztjük. Olyan zenei anyagot kell választanunk, amely a gyermekek életkorának, zenei képességeinek megfelel.

A zenei nevelés során céltudatosan fejlesztjük a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei verbális emlékezetét, játékos zenei alkotókedvét, mozgáskészségét, mozgáskultúráját is.

Megismerkednek dallamjátszó és ritmushangszerekkel. A képességfejlesztésnél törekedni kell a játékosagra, az örömteli légkör fenntartására.

Az igényesen válogatott énekes népi játékok és a kortárs művészeti alkotások hozzájárulnak a gyermek zenei képességeinek és kreativitásának fejlődéséhez.

A közös éneklés, játék, mondókázás, zenehallgatás során bővül szókincsük, fejlődik ritmusérzékük, képzeletük, mozgásuk, társas kapcsolatuk. Hallgassanak a gyermekek sok zenét, énekeljenek kedvtelésből, csak úgy maguknak. Ez leginkább akkor alakul ki, ha a csoport jó kedélyű, felszabadult, életében naponta helyt kap a zene, a dal, a játék.

Kiscsoportban célszerű közvetlenül ölbéli játékokat, dalokat kezdeményezni, hozzászoktatva a gyermekeket a napi éneklés, mondókázás öröméhez. Később a közös játékok, közös élményszerzés közben fejlődnek társas kapcsolataik, nő játszókedvük.

Az ének-zenei fejlesztéshez, a foglalkozások megtervezéséhez

alpműként használjuk Forrai Katalin Ének az óvodában című könyvét, de törekszünk más - a korcsoport fejlettségének megfelelő - dalok, kortárs, népi játékok, zenei előadások felkutatására is.

A gyermek mindent befogad, ezért törekedni kell a legértékesebb nyújtására. A zenehallgatási anyag kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermek nemzetiségi hovatartozását is. Lehetőségként kihasználjuk, hogy pihenés előtt altató dallal, dúdolóval ringatjuk álomba a gyerekeket.

#### **4.9. Mozgás: testnevelés, játékos mozgás**

Nevelésünk folyamatában a testnevelés, a játékos mozgás célirányosan tervezett tevékenységek. Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy- és kismozgások kialakulásához. Célunk a kooperatív mozgásos játékok alkalmazásával a gyermekek mozgásigényének kielégítése, az egészséges életmód kialakítása, a testi képességek fejlesztése, a helyes testtartás és a mozgáskészség alakítása, valamint az értelmi és a szociális képességek fejlesztése.

Lehetővé kell tenni, hogy a gyermekek egyéni képességeik és tempójuk alapján végezhesék a gyakorlatokat. Az oldaliság (lateralitás) kialakítása érdekében kargumit, vagy szalagot használunk.

Célunk, hogy a gyerekek megtanulják az eszközök biztos fogását, használatát. Az óvodapedagógus célirányosan használja fel a gyakorlatokat a nagymozgások, a szem-kéz, szem-láb koordináció, finommotorika, egyensúlyérzék, testséma, térészlelés és térirányok kialakításának érdekében. Jó, ha egészséges versenyszellem alakul ki a gyermekek között.

A gyermekek mozgásigényének kielégítéséről az egyéni sajátosságok figyelembevételével igyekszünk gondoskodni. Elegendő mozgáslehetőséget biztosítunk a csoportszobában, tornateremben és az udvaron egyaránt, spontán, szervezett formában is (mindennapos torna, játékos mozgás, mozgásos játékok szervezése), eszköz nélkül, vagy változatos eszközök biztosításával, a szükséges, elégséges szabályok megtanításával. Láb- és tartásjavító gyakorlatokat tervezünk a nap folyamán a mozgási rendellenességek prevenciója és korrekciója érdekében.

Az óvodánkban igen kedvező szabadtéri feltételek mellett valósítható meg a mindennapi testnevelés. Udvarunkon található nagyméretű füves területek (sík és lejtős), s egy megfelelő méretű (sík) betonozott területünk is van. Ezek kihasználhatók különböző célokra: a fűvön sportjátékok játszhatók, gimnasztikai

gyakorlatok, különböző mozgásformák (futás, gurulás, mászás stb.) a végezhetőek el.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás megszervezéséhez konkrét segítséget nyújtanak a tevékenységközpontú óvodai nevelési program segédanyagaként az Útmutatók.

## **5. Óvodánk gyermekvédelmi céljai és feladatai**

### **Esélyegyenlőség**

A 20/2012. EMI rendelet az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról, valamint az 1993. évi LXXIX. évi a közoktatásról szóló törvény előírja az óvodás korú gyermekek hátrányos megkülönböztetésének megelőzését, továbbá a közoktatásban részt vevő óvodás gyermekek esélyegyenlőségének megteremtését. Célja, hogy biztosítsa az intézményen belül a szegregációmentességet és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését. Ezen belül alapvető, hogy az intézmény adjon lehetőséget a szolgáltatásaihoz való egyenlő hozzáféréshez, de helyezzen hangsúlyt az esélyteremtésre, a hátrányos helyzetű gyerekek hátrányainak kompenzálására.

A hátrányos helyzetből származó lemaradások - szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve - sikeresen ellensúlyozhatóak. A szülőkkel való együttműködés kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg. A gyermekközpontú és családorientált szemlélet, valamint az interdiszciplináris megközelítés, mely a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma (óvodapedagógus, fejlesztőpedagógus, pszichológus stb.) egymásra épülő, egymást kiegészítő hatásait fontosnak tartja.

Óvodánk alapító okirata szerint alaptevékenységeink közé tartozik a nevelési tanácsadó szakvéleményével rendelkező beilleszkedési zavarral, tanulási, nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekek nevelése is, számuk évről-évre változik. A gyermekek óvodai nevelésük során a közösségi tevékenységekben hovatartozásuktól függetlenül vesznek részt, tehát a szakvéleményével rendelkező beilleszkedési zavarral, tanulási, nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekek inkluzív pedagógiai módszerek alkalmazásával nevelődnek csoporttársaikkal együtt.

Sajátos nevelésű gyermeknek tekintendő:

- a részképesség-zavarral küzdő gyermek (dyslexia, dysgraphia, dyscalculia)
- autizmus spektrumzavarával élő gyermek

- nehezen nevelhető gyermek (mozgászavar, idegrendszeri zavar, érzelmi-akarati élet zavara, értelmi képesség zavara)
- hátrányos helyzetű gyermek (szociokulturális lemaradás,ingerszegény környezet, érzelmi labilitás, elhanyagoló bánásmód)
- kisebbség (roma, migrációs, egyéb nemzetiségű etnikum)

Törekszünk ezen gyermekek integrálására, az óvodai környezetbe való beilleszkedésük elősegítésére.

Az egyéni bánásmód elvének alkalmazásával nagyobb ráfigyeléssel, nagyfokú empátiával segítjük a gyermekek beilleszkedését, a magyar anyanyelvi kultúra –korának megfelelő- megismerését, képességek, készségek fejlődését.

Óvónői példát mutatva neveljük a gyermekeket a másság elfogadására, segítjük elő a tolerancia kialakulását és biztosítjuk a más kultúrából, más szokásrendszerrel valamint nyelvi különbséggel érkező gyermekekkel szemben.

Óvodánk nyitottsága által lehetőséget adunk a magyar kultúrától eltérő szokások, kultúrák, hagyományok megismerésére és a gyermekek által való közvetítésére.

## **Gyermekvédelem**

A gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységünk célja a gyermeki jogok érvényesítése, az esélyegyenlőség és az egyéni bánásmód biztosítása. Az óvoda közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében. Ennek során együttműködünk a gyermekvédelmi szolgálattal, illetve a gyermekvédelem intézményrendszerével. A kapcsolatfelvétel rendszere: óvodapedagógus, gyermekvédelmi felelős, óvodavezető, védőnő, orvos, nevelési tanácsadó, gyermekjóléti központ, gyámhatóság.

Óvodánkban is gyermekvédelmi felelős segíti az óvodapedagógusok gyermekvédelmi munkáját.

A gyermekvédelemmel kapcsolatos legfontosabb feladatok:

### **Az óvodapedagógus legfontosabb gyermekvédelmi feladatai:**

- tárja fel mindazon körülményeket, melyek a gyermek testi-lelki-értelmi fejlődését hátrányosan befolyásolják
- kompenzálja a hátrányokból adódó lemaradásokat pedagógiai eszközökkel és módszerekkel (egyéni illetve differenciált fejlesztés)
- végezzen prevenciós feladatokat (életvitel, egészséges életmódra nevelés, felvilágosító munka)
- alakítson ki partneri, segítő kapcsolatot a szülőkkel
- a gyermek fejlődéséről rendszeresen tájékoztassa a szülőket

- nyújtson segítséget a családoknak, hogy betölthessék funkciójukat
- vegye észre, ha a gyermek magatartásában, fejlődési ütemében indokolatlannak tűnő hanyatlás következik be
- szükség esetén kérje speciális feladatokat ellátó szakemberek (logopédus, fejlesztő pedagógus), illetve szakintézmények segítségét
- jelezze észrevételeit a gyermekvédelmi felelős fel

### **A gyermekvédelmi felelős legfontosabb feladatai:**

- kísérelje figyelemmel a jogszabály változásait,
- a gyermekjóléti szolgálat felkérésére részt vesz az esetmegbeszélésen,
- hangolja össze a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvodapedagógusok között,
- az óvodapedagógus észrevételeit vizsgálja ki, segítsen az óvodapedagógusnak és a szülőknek a gyermek védelme érdekében,
- vegye számba és tartsa nyilván a rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülőket,
- rendszeresen tájékoztassa munkájáról az óvodavezetőt,
- egyeztessen és működjön együtt az óvodapedagógusokkal, az óvodavezetővel, a helyi egészségügyi szervekkel, a gyermekjóléti szolgálat munkatársaival, a családgondozókkal és a nevelést segítő szakemberekkel,
- kérjen segítséget a gyermekjóléti szolgálattól akkor, ha a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni,
- a gyermek anyagi veszélyeztetettsége esetén rendszeres vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi a helyi önkormányzatnál.
- 

### **Az óvodavezető legfontosabb gyermekvédelmi feladatai:**

- tegye ismertté és hozzáférhetővé a gyermeki jogokról és azok védelméről szóló törvényt,
- tájékoztassa az óvoda dolgozóit a törvényi változásokról és az azokból adódó feladatokról,
- határozza meg az óvoda azon együttműködési kapcsolatait, illetve a kapcsolattartásban ellátandó feladatokat, melyek segítik az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód követelményének megtartását
- jelezze a szülők felé az óvoda gyermekvédelmi felelősének feladatát, annak személyét illetve elérhetőségét tegye nyilvánossá,
- gondoskodjon a gyermekvédelmi felelős munkájához szükséges feltételek megteremtéséről,

- a gyermekvédelmi felelős tájékoztatása után segítsen az adott ügygel kapcsolatos intézkedésekben,
- kísérelje figyelemmel az indokolatlan távolmaradást és intézkedjék annak megszüntetéséről.

Az óvodai gyermekvédelmi tevékenység egyik fontos feltétele a felvételi körzet, a településen élők alapos ismerete: ismerni kell a községben élő, felvételre jogosult 3-6 éves korú gyermek számát, ezen belül a veszélyeztetett környezetben élő vagy hátrányos helyzetű gyermekek számát.

A családi körülmények vizsgálata az alábbiak szerint alakul: tájékozódás a gyermekorvos, védőnő ismereteiről, szükség esetén információ a családtagokról, családlátogatás.

Összegezve: óvodánk gyermekvédelmi céljai azonosak az óvodai nevelés céljaival. Sajátos eszközeivel azonban:

- a veszélyeztetett, károsodott és a speciális esetű gyermekeket is próbálja alkalmassá tenni az óvodai nevelésre, illetve nevelő értékű hatások befogadására,
- abban a szociális rétegben is hozzájárul a nevelési esélyek javításához, amelyekben a gyermek fejlődését gátolják (családi, személyi és egyéb körülmények),
- megkeresi a pedagógiai beavatkozás sikeres formáit, azokat célszerűen alkalmazza,
- szükség szerint veszi igénybe a gyermekvédelem intézményeit,
- segíti a hatósági és területi gyermekvédelmi szervezet feladatuk teljesítésében (véleményezés, jelzés, jelentés adása, tájékoztatás).

Az óvodapedagógus feladata, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek helyzete a csoportban kiegyensúlyozottá, elfogadottá váljon. Integrációs szemléletünket úgy alakítjuk, hogy a másság ne szétválasszon, hanem összekössön.

## **6. A nevelés - tanulás tervezése, időkeretei , a fejlődés nyomonkövetése**

1. A nevelés, tanulás szorosan összefügg egymással, ezért a kettő komplex egységben hat egymásra, átszöve a napi tevékenységet. Fontos a teljes nevelési folyamat megtervezése, biztosítva a gyermeki ötletek lehetőségét a bővítésre. (Éves terv.)
2. Folyamatosan figyelemmel kísérve kell kialakítani a heti tervet, melyben az egymásra épültséget biztosítja az előző heti tapasztalat, egy-egy gyermek fejlődési ütemének tapasztalata, a gyermeki ötletek.

3. Az ötlettár segítséget nyújt az anyaggyűjtésben, -összeállításban, tervezésben. Fontos, hogy az ötlettárat a kollektíva folyamatosan bővítse. Az ötlettárban megtalálható segédanyagok csak fogódzót adnak. Sokat számít a folyamatos kutatómunka mind a felnőttek, mind a gyermekek részéről.
4. Az anyaggyűjtést mindig a csoport fejlettségi szintje határozza meg, így nagyon fontos a csoportot jól fejleszteni, a fokozatosságot betartva új és újabb feladatok elé állítani a gyermekeket.
5. Az óvodába került gyermekeknél fontos a családi háttér meg-ismerése és a folyamatos kapcsolattartás a családdal (család-látogatás, fogadóóra, szülői értekezletek, csoport hírek, játszódélutánok, kirándulások stb.). Mivel minden gyermek más és más családi háttérrel rendelkezik, mások az elvárások, reagálások, fejlesztési lehetőségek stb. Ezért fontos, hogy az egyént a családi háttérrel együtt elfogadva próbáljuk tudatosan formálni, fejleszteni. Igyekszünk enyhíteni gondjain, a problémákat átlátva segíteni, azokat – szükség esetén - szakember bevonásával megoldani.

Az éves tervezésnek rugalmasnak kell lennie, mivel a gyermeki tevékenységek, ötletek, azok különlegessége miatt (előre nem tervezett kirándulás, kiállítás stb.) átütemezést kívánhat. Lényeges, hogy tudjuk, egy-egy gyermek milyen segítséget, fejlesztést igényel. Szem előtt kell tartani a nagyon lassúakat és a tehetségek kibontakoztatását is.

A szakmai tudás fontos alkotóeleme egy-egy pedagógusközösségnek. Továbbképzéseken való részvétellel, egymást segítve, ötletek gyűjtésével, problémák felvetésével, közös megoldással, a pályakezdők felkarolásával lehet egy nevelőtestületnek igazán sikeres, szeretetteljes légkörben jó munkát végeznie, mely példamutató alapja a gyermekközösség jó közérzetének.

6. A tervezésnél vegyük figyelembe a gyermekek egyéni fejlődési ütemét, szintjét, képességeit, dinamikáját, tapasztalatait, a gyermek egyéni ötleteit.
7. A tervezés során törekszünk a többoldalú tapasztalatszerzés lehetőségeinek kihasználására, az alaposságra.
8. Figyelmet fordítunk arra, hogy a tervezésben is érvényesüljön a nevelés-tanulás folyamatának komplex egésze.
9. A tervezési folyamatban beépítjük a gyermekek ötleteit,



tapasztalatait, élményeit. Ezek utólag kerülnek be a tervezésbe, hiszen az élmények, hagyományok, tapasztalatok kihatása előre nem mérhető. Ezeket a történéseket feljegyezzük, átgondoljuk, a következő heti tervezésnél vesszük őket figyelembe.

10. A tervezésünk három intervallumot ölel fel :

- éves terv: magában foglalja az egész éves program átgondolását, lejegyzését, a csoport egyéni arculatának kialakítását.
- negyedéves terv: gondozás, közösségi élet tervei, a nevelési célok, feladatok figyelembevételével,
- heti ütemtervek: a nevelési és tanulási, élményszerzési, fejlesztési folyamat tervei.

Kötelező dokumentumok:

A pedagógiai munka tervezése, elemzése, a gyermekek egyéni megfigyelései, az egyénre szabott nevelési, fejlesztési eljárások folyamatosan írásbeliséget kívánnak, melynek színtere a csoportnapló, valamint a „Fejlődésem lépései”.

A csoportnapló tartalmazza:

- Az óvoda, gyermekcsoport nevét, az óvodapedagógusok nevét, a csoportnapló megnyitásának, zárásának időpontját,
  - a gyermekek névsorát és jelét,
  - a gyermekek születés- és névnapjait,
  - a gyermekcsoport életkor szerinti összetételét,
  - a hetirendet,
  - a napirendet,
  - a nevelés, tanulás folyamatának tervét,
  - az ünnepeket, megemlékezéseket,
  - a nevelés, tanulás értékelését,
  - feljegyzéseket, bejegyzéseket a csoportról,
  - a csoport év eleji kiinduló állapotát, az elérendő célokat, feladatokat.

”Fejlődésem lépései” című megfigyelési dokumentum tartalmazza

- a.)Anamnézis
- b.)Fejlődésem lépései
- c.)A gyermek fejlődését segítő megállapítások
  - pl.:Dr. Góssy Mária: Anyanyelvi figyelő
- d.)Szakértői bizottság megállapításai, javaslatjai.

- Folyamatos megfigyelés –kétszeri értékelés évente
- Egyéni fejlesztő programok.(Konduktor, gyógypedagógia, logopédia, stb.)

## **Munkaformák, időkeretek, módszerek**

A tanulás megszervezésének elsődleges színtere a játék, a teljes óvodai élet. A játékokban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítani (szervezett tanulási lehetőségek).

### **A szervezett tevékenységben megvalósuló tanulás időkeretei:**

#### **Napi 5-35 perc**

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, kíváncsisága, érdeklődése befolyásolja. Az óvodapedagógus módszereit, eljárásait mindenkor az adott szituációnak megfelelően választja meg.

Elérendő cél, hogy a játékosság, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemzés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben.

## 7. Legitimációs záradék

1. Véleményezte:  
Fábián Katalin szakértő Dátum 1999. ápr. 22.
2. Egyetértését nyilvánította Dátum 1999. április 12.  
A Diósd Napköziotthonos Óvoda Szülői Szervezete
3. Elfogadta Dátum 1999. ápr. 12.  
A Diósd Napköziotthonos Óvoda Nevelőtestülete
4. Jóváhagyta  
Diósd Önkormányzat Képviselő-testülete Dátum 1999. jún. 11.
5. Tájékoztatásul kapták :  
Polgármesteri Hivatal Diósd Dátum 1999. szept. 01.  
  
Iráttár – Óvoda Dátum 1999. jún. 28.  
  
Szülői Szervezet Dátum 1999. szept. 01.
6. Publikálás formája: tájékoztató nyomtatvány Dátum 1999. aug. 31.
7. Irattári száma: 87/1999. Dátum 1999. jún. 28.
8. A program módosítást elfogadta a Diósd  
Napköziotthonos Óvoda Nevelőtestülete Dátum 2001. ápr. 12.
9. A program felülvizsgálata Dátum 2004. ápr. 02.

10. Jóváhagyta

Diósd Önkormányzat képviselő  
testülete

Dátum 2004. június 22.

## 8. Felhasznált irodalom

- Fábíán Katalin: Tevékenységközpontú ONP (1996)
- Útmutató TONP Mindennapos testnevelés foglalkozásainak szervezéséhez ( Fabula, 1998)
- Útmutató TONP Matematika komplex foglalkozásainak szervezéséhez ( Fabula, 1997)
- Útmutató TONP Természet – társadalom – ember. A környezeti nevelés lehetőségei, szervezése a program keretében. (Fabula, 1998)
- Útmutató TONP Tervezés- ünnepek, ünnepségek, megemlékezések
- Útmutató TONP A tevékenységeken alapuló szokásrendszer kialakítása, a gondozás és az egészséges életmódra nevelés az óvodában ( Fabula, 1998)
- Az óvodai nevelés programja ( OPI, 1989)
- Gondozás az óvodában (OPI, 1983)
- Baranyai Sándorné: Környezetvédelem az óvodában (1997)
- Dr. Pereszlényi Éva: Alapismeretek a dajkáknak ( OKSZI, 1995)
- Fábíán Katalin- Laminé Antal Éva: Biztos minőség- Minőségbiztosítás az óvodában ?  
( Fabula, 2000)
- Fábíán Katalin- Laminé Antal Éva: Mérészközök, felmérőlapok gyűjteménye  
( Fabula, 2000)

